

Visitor
activation to
Benefit
nature and
environment

#vabenewaddensea

Lokalisering af eksisterende Code of Conduct i Vadehavsområdet

VaBene

Interreg

Kofinanziert von
der Europäischen Union
Medfinansieret af
Den Europæiske Union

Deutschland – Danmark

NATIONALPARK
VADEHAVET

Nationalpark
Wattenmeer
SCHLESWIG-HOLSTEIN

nordsee
Schleswig-Holstein. Der echte Norden.

KOLOFON

Rapporten er produceret af:

ABBILDGAARD.win
Winnie Abildgaard
Sædding Strandvej 52
6710 Esbjerg V

Forside foto:

Red Star, Esbjerg

Design:

ABBILDGAARD.win og Nationalpark Vadehavet

Udgivelsesår:

2024

Denne rapport er lavet som en levering i interreg 6A-projektet VaBene.

Interreg 6A Deutschland-Danmark

I perioden 2021-2027 samarbejder det sydlige Danmark med det nordligste Tyskland i det EU-støttede samarbejdsprogram Interreg 6A Deutschland-Danmark. I den 7-årige periode giver EU et tilskud på 94 mio. euro (ca. 700 mio. kr.), der skal omsættes i grænseoverskridende udviklingsaktiviteter.

Geografien dækker på dansk side Region Syddanmark og Region Sjælland, mens den på tysk side består af Kreis Nordfriesland, Stadt Flensburg, Kreis Schleswig-Flensburg, Kreis Rendsburg-Eckernförde, Stadt Neumünster, Landeshauptstadt Kiel, Kreis Plön, Kreis Ostholstein og Hansestadt Lübeck. De to danske regioner samt de ni tyske byer og landkredse er alle programpartnere.

Kilde: Region Syddanmark

Lokalisering af eksisterende Code of Conduct i Vadehavsområdet

Metode

Indledningsvis kontakt til nationalparksekretariaterne/administrationerne i Danmark, Tyskland og Holland om at få tilsendt alt de havde kendskab til, af Code of Conduct, i Vadehavet.

Alle publikationer, brochures, internetsider, rapporter osv. havde interesse, ligesom jeg var interesseret i alle emner og målgrupper.

Jeg henvendte mig til og fik svar fra flg. organisationer:

- Common Wadden Sea Secretariat; DE
- Huis voor de Wadden, NL
- Landesbetrieb für Küstenschutz, Nationalpark und Meeresschutz Schleswig-Holstein Nationalparkverwaltung, DE
- Nationalpark Hamburgisches Wattenmeer, DE
- Nationalparkverwaltung Niedersächsisches Wattenmeer, DE
- Nationalpark Vadehavet; DK
- Provinsje Fryslân; NL

Alle modtagne links er efterfølgende gennemgået og en række er udvalgte og beskrevet nedenfor.

Ud over at bede om links fra ovennævnte, gennemførte jeg en række søgninger på internettet efter Code of conduct, adfærdskodeks, Verhaltenscodex sammen med Vadehavet, Wattenmeer, Wadden sea.

Dette gav en række hits, som er gennemgået. De fleste er dog gengangere med de links, der blev modtaget i svar fra de adspurgte ovenfor.

Tyskland

”Herzlich willkommen in unserem Nationalpark” (Hjerteligt velkommen i vores nationalpark) – Hamborgs Vadehav.

Folder på 52 sider om det tyske vadehav og om Hamborgs vadehav specielt. Om geologi, flora og fauna, formidlingssteder, sikkerhed mm. og på side 42 med generelle regler om at beskytte naturen, ved ikke at forstyrre vilde dyr, ødelægge huler, plukke planter, lade hunde løbe uden snor, at forurene eller at slå lejr.

Folderen er fundet på tysk.

<https://www.nationalpark-wattenmeer.de/mediathek/herzlich-willkommen-in-unserem-nationalpark/>

Sport und Hobby

De tyske nationalparker har på deres webplafon, en oversigtsside, der beskriver, at Vadehavsregionen inviterer til forskellige udendørsaktiviteter med vand, vind og brede landskaber, men at der i nationalparkerne er fokus på at beskytte naturen, hvorfor reguleringer er væsentlige for fritids- og rekreativt brug.

Efterfølgende er en række links til mere specifikke regler for vandring, cykling, ridning, hunde, sejlads, windsurfing, kitesurfing, sejlads med motorbåd og jetski, drageflyvning, fiskeri, fotografering og dronflyvning, samt geocaching.

Reglerne er sandsynligvis beskrevet for at fremme en ønsket adfærd, da reglerne jo skal overholdes, men det sker på en indirekte og generel måde, og er ikke det samme, som at der er lavet adfærdsbeskrivelser for temaerne.

<https://www.nationalpark-wattenmeer.de/wissen/nutzungen/sport/>

Fugle

I den slesvig-holstenske del af vadehavet findes en beskrivelse af adfærdskodeks for fuglekiggeri.

Den findes flere steder på hjemmesiden, bl.a. via den specifikke side ”Vogelbeobachtung”.

Under temaet ”Verhaltenscodex für Vogelbeobachtung”, findes links til adfærdsreglerne på hhv. tysk¹, dansk² og engelsk³.

Ud fra princippet, at fuglenes velfærd og beskyttelse af deres levesteder altid har første prioritet, beskrives den ønskede adfærd i naturen, adfærd i forhold til andre mennesker, samt adfærd i grupper.

<https://www.nationalpark-wattenmeer.de/sh/vogelbeobachtung/>

Strandbrüter schützen. Helfen Sie mit! (Beskyt strandboerne. Hjælp os!)

Vadehavsorganisationen i Nedersaksen, har udviklet adfærdskodeks ift. at beskytte strandrugende fugle.

¹ https://www.nationalpark-wattenmeer.de/wp-content/uploads/2021/01/verhaltenskodex_bird-watching_nakuwa_d.pdf

² https://www.nationalpark-wattenmeer.de/wp-content/uploads/2021/01/code_of_conduct_bird-watching_nakuwa_dk.pdf

³ https://www.nationalpark-wattenmeer.de/wp-content/uploads/2021/01/code_of_conduct_bird-watching_nakuwa_eng.pdf

Der gives en faglig forklaring om indhegninger, information om hvem truslerne er, samt adfærdsråd til, hvordan man kan hjælpe, bl.a. ved kun at gå på afmærkede stier, at holde hunden i snor, samt ikke at forstyrre med drageflyvningen i yngletiden.

Folderen er fundet på tysk⁴

<https://www.nationalpark-wattenmeer.de/wissensbeitrag/sorgenkind-strandbrueter/>

Sæler

De tyske nationalparker har udviklet en folder om sæler, med generel info om sæltyper, årshjul, udvikling i bestand mm. og hvor der på side 13 og 14 gives anbefalinger om at holde afstand, og om ikke at forstyrre dem. Desuden specificeres at dette også er vigtigt ift. "efterladte" babysæler.

Folderen er fundet på tysk og engelsk⁵.

<https://www.nationalpark-wattenmeer.de/mediathek/seehunde-und-kegelrobber-2/>

Drageflyvning i Nationalparken

Vadehavsorganisationen i Nedersaksen, har udviklet adfærdskodeks ift. at flyve med drager, kitesurfing, buggy-kiting og kiteskating. Folderen beskriver hvilke forstyrrelse drageflyvningen kan være, at der er lokale regler, og kommer desuden med en række beskrivelser af adfærdsønsker, så drageflyvning udgør mindst mulig forstyrrelse.

Folderen er fundet på tysk⁶

<https://www.nationalpark-wattenmeer.de/mediathek/drachensport-im-nationalpark/>

Lejrskoler

På The International Wadden Sea School, IWSS, findes en "Guide til naturvenlige skoleture i UNESCOs verdensnaturarv og Nationalpark Vadehavet" udviklet af WWF Deutschland.

På side 11 i brochuren findes siden "HJÆLP TIL BESKYTTELSE AF WADEN! Husregler" i Vadehavets Verdensarv og Nationalpark".

Her er der en række råd, sikkerhedsvejledninger og adfærdsanbefalinger. Anbefalingerne er f.eks. omkring affald, blomster og planter, fugle, sæler, og drageflyvning.

⁴ https://www.nationalpark-wattenmeer.de/wp-content/uploads/2023/01/fb_strandbrueter_nlpv_202302_web.pdf

⁵ https://www.nationalpark-wattenmeer.de/wp-content/uploads/2023/01/bro_seals_nlpv_en_202302_print.pdf

⁶ https://www.nationalpark-wattenmeer.de/wp-content/uploads/2023/01/fb_drachensport_nlpv_202302_web.pdf

Folderen er fundet på tysk

<http://iwss.demo3.creativeconcern.com/class-trips>

Inselbesuch mit Hund (På ø-besøg med hund) i Hamborgs Vadehav)

Information om trækfugle, yngler perioder for fugle, vigtigheden af at fuglene får fourageret, samt mere specifikt regler og lovgivning ift. at have hund med til Vadehavet.

Folderen er fundet på tysk⁷

<https://www.nationalpark-wattenmeer.de/mediathek/inselbesuch-mit-hund/>

Med hunden i Nationalparken

Vadehavsorganisationen i Nedersaksen, har udviklet adfærdskodeks ift. at have hunden med i Nationalparken. Folderen beskriver en række regler der er gældende for at beskytte dyr, planter og landskabet, beskriver hvilke konsekvenser hunden kan have for dyrelivet, samt kommer med en række beskrivelser af adfærdsønsker, så konflikter mellem vilde dyr og husdyr undgås.

Folderen er fundet på tysk⁸.

<https://www.nationalpark-wattenmeer.de/mediathek/mit-dem-hund-im-nationalpark/>

Aktiv gegen Meeressmüll (Aktiv mod marint affald)

Vadehavsorganisationen i Nedersaksen, har udviklet en folder med opfordring til aktivt at være opmærksom på egen forbrugeradfærd, så man ikke er med til at skabe affald i havene, samt til frivilligt at være med til at samle affald på strandene.

Folderen beskriver desuden en konkret indsats ift. Strand-affalds-container, og opfordre til at deltage i frivilligt arbejde når strandrensninger organiseres.

Folderen er fundet på tysk.⁹

<https://www.nationalpark-wattenmeer.de/mediathek/aktiv-gegen-meeresmuell/>

⁷ <https://www.nationalpark-wattenmeer.de/wp-content/uploads/2021/01/Fb.Hunde18.03NPHW.pdf>

⁸ https://www.nationalpark-wattenmeer.de/wp-content/uploads/2023/01/fb_hund_nlpv_202302_web.pdf

⁹ https://www.nationalpark-wattenmeer.de/wp-content/uploads/2023/01/fb_meeresmuell_nlpv_202302_web.pdf

Holland

De Erecode voor Wadliefhebbers - Folder med Code of Conduct til turister

Turismemarkedsføringsdestinationen "Visit Wadden" har udviklet et adfærdskodeks for besøgende turister med overskriften "De Erecode voor Wadliefhebbers" (Æreskodeksen for Vade-entusiaster).

Folderen er på 4 sider og findes via en præsentationsside med titlen SE, NYD OG RESPEKTER NATUREN.

Folderen omhandler en række korte ønsker til adfærd ift. hækbølger fra hurtig sejlads, affald, høj musik, skarp belysning hunde i snor, drageflyvning og kitesurfing.

Desuden indeholder den konkrete adfærdsråd overfor fugle og sæler.

Slutteligt er der information om regler ift. lukkede områder, vandring på vaden og gruppestørrelser.

Folderen er fundet hollandsk¹⁰.

<https://www.visitwadden.nl/nl/over-ons/erecode>

SAILING GUIDE (Sejlads)

Beleef de Waddenzee (Oplev Vadehavet) I den hollandske del af vadehavet er der en folder om "Sikker og ansvarlig sejlads på Vadehavet med respekt for naturen"

Den opfordrer til at opleve og nyde ebbe og flod, frihed, plads og natur, omgivet af sæler, vadefugle og salt havluft, men at det skal ske med respekt for naturen og egen sikkerhed.

Folderen findes som et link nederst på siden, hvor lystsejlere kan danne sig et overblik over bådpladser i lystbådehavnene på de hollandske vadehavsøger.

Folderen er fundet hollandsk¹¹.

<https://www.waddenhavens.nl/en/>

Anvendelse af drone

For droneflyvere er der en folder "Code of conduct for anvendelse af droner i det nederlandske vadehavsområde."

¹⁰ <https://assets.citynavigator.nl/kuma-wadden/uploads/media/5c793a32756b4/jl-folder-a5-ik-pas-op-het-wad-lr3.pdf?token=/uploads/media/5c793a32756b4/jl-folder-a5-ik-pas-op-het-wad-lr3.pdf>

¹¹ <https://www.waddenhavens.nl/images/downloads/vaarwijzerwaddenzee.pdf>

Folderen beskriver droneoperatørens ansvar og forklarer, hvad der er muligt, og hvad der skal undgås. Desuden indeholder den et kort over, hvor det er forbudt at flyve med droner.

Folderen findes på en præsentationsside for "Foundation Marinas Wadden Islands" og kan hentes via "Download the Code of conduct"

Nederst i folderen er nævnt at den er gyldig til juni 2020, hvor reglerne ændres, men det er ikke umiddelbart muligt at finde en opdateret folder.

Folderen er fundet hollandsk¹².

<https://www.waddenhavens.nl/en/stichting-jachthavens-waddeneilanden>

Danmark

Rapporten "Code of Conduct – Hensigtsmæssig adfærd i Nationalpark Vadehavet" fra 2019, udarbejdet af Vadehavets formidlerforum og Nationalpark Vadehavet, giver en omfattende baggrund for, hvorfor der bør udvikles adfærdsvejledninger i Vadehavet. Rapporten indeholder en række eksempler på Code of conduct fra mange forskellige lande, fra friluftsb brugere og formidlere. Afslutningsvis kommer rapporten med forslag til videre forløb ift. at udvikle adfærdsregler ud fra hvor og hvornår belastningen af brugere er tungest ift. naturen og dyrelivet.

Rapporten konkluderer, blandt andet, at der er tre hovedmålgrupper af brugere: Almindelige gæster, friluftsb bruger samt formidlere, som kommunikationen skal målrettes.

Kommende tiltag skal ikke være i form af løftede pegefingre, men skal tale til det bedste i folk, og opfordre dem til at tage medansvar for naturen og den positive oplevelse.

Rapporten er fundet på dansk

https://issuu.com/nationalpark_vadehavet/docs/2018_npv_code_of_conduct_screen

Friluftsguide - Vær den bedste gæst

23 sideres folder, der indledningsvis giver 10 gode råd til at passe på og at færdes i nationalparken. Efterfølgende om sikkerhed ift. tidevand, om diverse dyr og naturtyper i Nationalparken.

Resten af folderen er konkrete adfærdsbeskrivelser ift. at have hunden med på stranden, at cykle, ride, vandre, jagt, fuglekiggeri, overnatning, sankning, at tage på stranden, aktiviteter på stranden, brætsejls, rosport, fotografering, sejlsport, lystfiskeri, plukke østers, sort sol, sælsafari og stjernehimlen. Alle afsnit indeholder beskrivelse af ønsket

¹² <https://www.waddenhavens.nl/images/downloads/GedragrcodeDroneVliegen.pdf>

adfærd, et afsnit om planlægning af turen, et afsnit om ”Hvem og hvad møder du” samt ofte et årshjul for temaet.

Guiden er fundet på dansk, engelsk¹³ og tysk¹⁴

https://issuu.com/nationalpark_vadehavet/docs/code_of_conduct_06

Oplev Vadehavet

Nationalparken Vadehavets hjemmeside har en fane: ”Oplev Vadehavet” hvorfra man under overskriften ” Fantastiske oplevelser venter” kan klikke videre til specifikke oplevelser indenfor 15-20 forskellige emner og temaer.

Hvert tema er beskrevet med Fagligt indhold, Planlæg din tur og flere af siderne har et afsnit med ”Sådan er du den bedste gæst” eller ”Hjælp os med at passe på ...”

Nationalparken har dermed udviklet mellem 15 og 20 adfærdskodekser til brug for besøgende, fastboende og formidlere.

Oplev Vadehavet er fundet på dansk, tysk¹⁵ og engelsk¹⁶

<https://nationalparkvadehavet.dk/oplevel-vadehavet>

Sammenfatning

Der findes enorme mængder information tilgængeligt om Vadehavets geologi, flora og fauna, samt om regler og specifikke adfærdsønsker.

En udfordring er, at ”Code of conduct”, er et begreb, der på de forskellige sprog kan have mange navne, og derfor kan være svær at søge efter.

Både de tyske og de hollandske vadehavsorganisationer, har udviklet Code of conduct, for fuglekiggeri samt for sæler, ligesom Holland har udviklet en for droneflyvning. Beskrivelserne er relativt sværere at finde, medmindre, man som jeg har et konkret link, da de forsvinder i de mange rapporter og øvrigt publikationer og magasiner, der kommer frem, hvis man søger på de respektive organisationers hjemmesider.

Nationalpark Wattenmeer Niedersachsen har udviklet Code of Conduct om drageflyvning, beskyttelse af strandrugende fugle, om hunde i nationalparken, samt om indsamling af affald fra havet.

¹³ https://issuu.com/nationalpark_vadehavet/docs/uk_code_of_conduct_final

¹⁴ https://issuu.com/nationalpark_vadehavet/docs/de_code_of_conduct_final

¹⁵ <https://de.nationalparkvadehavet.dk/erleben-sie-das-wattenmeer>

¹⁶ <https://eng.nationalparkvadehavet.dk/experience-the-wadden-sea>

Ud fra samme opbygning ift. layout, format og struktur, er folderne opbygget med faglig information, regler, mulige trusler, samt beskrivelser af ønsket adfærd. Folderne kunne med fordel videreudvikles med en række andre temaer.

Det mest sammenhængende og let tilgængelige ift. Code of conduct er den danske folder "Friluftsguide – Vær den bedste gæst" med den tilhørende hjemmeside "Oplev vadehavet". Dette materiale indeholder ca. 15 forskellige Code of Conduct.

Mange af de øvrige udgivelser er generelle beskrivelser, om det at være gæst, om sikkerhed i Vadehavet og hvor en ønskelig adfærd om beskyttelse er skrevet ind i materialet, blot med en enkelt sætning. Ligeledes indeholder mange af udgivelserne råd om sikkerhed samt regler fra lovgivningen, hvilket kun berører adfærd på en indirekte og generel måde, i stedet for en direkte opfordring til en konkret adfærd.

Det er lidt svært at skabe et egentligt overblik over eksisterende Code of conduct, da de viser i alle retninger ift. målgrupper, emner, temaer, og aktiviteter, men emnerne omtalt ovenfor er forsøgt indsat i følgende skema.

/Winnie Abildgaard - 1. marts 2024

Udgivet af
Nationalpark Vadehavet

Kontakt
Søren Christensen, soerc@danmarksnationalparker.dk

Forfatter
Winnie Abildgaard, Abildgaard.win Projektrådgivning

Forside
Red Star (foto) og Søren Christensen, Nationalpark Vadehavet (layout)

@ 2024 Nationalpark Vadehavet

Finansieret af:

Deutschland – Danmark

VaBene

Herzlich willkommen in unserem Nationalpark	Sport und Hobby	Verhaltenscodex für Vogelbeobachtung	Strandbrüiter schützen Helfen Sie mit!	Seehunde und Kegeirobber	Drachensport im Nationalpark	Watt für eine Klasse(n)fahrt!	Inselbesuch mit Hund	Mit dem Hund im Nationalpark	Aktiv gegen Meeressmüll	De Erecode voor Wadliefebbers	Beleef de Waddenzee	Gedragscode voor drone vliegers	Outdoor-Guide – Seien Sie der beste Gast
Eksisterende Code of Conduct i Vadehavsområdet													
Primært regler, der indirekte opfordrer til en adfærd	DE	DE	DE	DE	DE	DE	DE	DE	DE	NL	NL	NL	DK
Generelle adfærdskrav, hvor flere af temaerne nedenfor er nævnt ganske kort	DE	DE	DE	DE	DE	DE	DE	DE	DE	NL	NL	NL	DK
Code of conduct:													
Afald fra havet													
Breitschiff													
Cykling													
Drageflyvning													
Droneflyvning													
Fotografering													
Fugle (incl. Sort søl)		X											
Hunden med i naturen								X					
Jagt													
Lystfiskeri													
Mørke og stjernetilhien													
Overnatte i det fri													
Plukke Østers													
Ridetur													
Rosport													
Sanke i naturen													
Sellsport													
Stranden (aktiviteter)													
Sæler				X									
Vandre													